

A párthatározat és az általános iskola

II.

Az általános iskolai oktató-nevelő munka színvonalának – a párthatározat szemléiben való – fejlesztése mindenekelőtt a rendelkezésünkre álló *anyagi és szellemi erők koncentrációját* jelenti. A tárgyi felszerelések, berendezések, szemléltető és kísérleti eszközök, a modern audiovizuális technikák fejlesztésére éppen úgy szükség van, mint az általános iskolában működő több mint 60 ezer pedagógus szellemi erőfeszítéseire, módszertani kulturáltságuk növekedésére, munkájuk hatásfokának emelésére.

Ma, sokakat az anyagi fejlesztés kérdései foglalkoztatnak elsősorban. Nem indokolatlan a párthatározat végrehajtásának ilyen irányú megközelítése sem, de ez azt a veszélyt rejt magában, hogy eltereli a figyelmet, leszerelő hatású a nem anyagi természetű kérdésekben, amelyekhez a pedagógusnak magasabb színvonalú munkája szükséges. Rosszul gondolnánk, ha a fejlesztésben nem kapna kellő figyelmet mindaz, amiben anyagi ráfordítás nélkül is feltétlenül előbbre kell jutnunk. És itt sem kis dolgokról van szó! A szocialista nevelő iskola tartalmi fejlesztésében mindenekelőtt a művelt, önállóan gondolkodó, aktívan kezdeményező pedagógus személyiségekre van szükség. Csakis ilyen felkészültségű emberek képesek arra, hogy tanítványaikban kiműveljék azokat az értelmi erőket, amelyek jelenléte biztosítékot jelent a gondolkodó, alkotó, aktív ifjúság neveléséhez. És nemcsak az iskolán belüli nevelőmunkáról van szó! Az iskola társadalmi jellege és rendeltetése természetesen megkívánja az ifjúsággal való iskolán kívüli foglalkozást is. Nem kevésbé fontos továbbá a fejlesztés munkájában, hogy az iskola nevelési tényezői és ebben mindenekelőtt a pedagógusok és a tanítványok egy új, tartalmasabb viszonyban, a köteleességek és jogok harmóniájában működjenek együtt, s ez a közös munka jelentse a szocialista nevelő iskola ideáljának megközelítését.

A nevelőmunka eredményei nem függetlenek az oktatástól, a *tananyag tartalmától és feldolgozásának módjától* sem. Végeredményben a pedagógus szakember szerepétől, hozzáértésétől függ az, hogy a megadott tartalmi és időbeli keretekben a tanulók egészséges terhelését biztosítsa és azt és úgy oktasson, amire a nevelés céljai szerint szükség van. Ez csak akkor lehetséges, ha az *általános iskolai tanító és tanár nagyobb szabadságot kap a tananyag feldolgozásában és nagyobb felelősséget vállal az általa végzett oktató-nevelő munka eredményességében.*

Azt is mondhatnánk, hogy a *túlterhelés ellen* legkonkrétabban és a legaktívabban *maga a pedagógus tehet bármit is.* Tőle, az ő munkájától függ, hogy tanítványainak ismeretében hogyan biztosítja a szükséges és elégséges terhelést. Mindebből következik, hogy *minőségi változást kell elérnünk a tanítási órák színvonalában.* Annak a tekintélyes időnek, ami naponta 6–7 óra elfoglaltságot jelent az iskolában, nagyobb hatásfokkal kell érvényesülnie a gyermek tudásának fejlődésében, személyi-

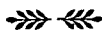
ségének pozitív alakulásában. Csak az iskola, illetve a pedagógus jobb működésével lehet csökkenteni a tanulók otthoni elfoglaltságának mértékét is.

Ez azonban már a *szemléleti kérdések* körébe tartozik. Kétségtelen, hogy az iskola mai célkitűzéseinek megvalósulását számos szemléleti torzulás akadályozza. Ennek a problémának a középpontjában is a pedagógus áll. A tudás korszerű értelmezése, az osztályozás nevelő funkciójának erősítése, a lexikális anyaghalmozástól való elszakadás, illetve az értelmi erők fejlesztésének fontossága mind-mind szemléleti kérdések. Meg kell szabadítani önmagunkat olyan konzervatív nézetektől, amelyeket magunkkal cipelünk és amelyek akadályai a korszerű gondolkodásnak. Leginkább megnyilvánul a konzervativizmus az osztályozás kérdésében. Szemléleti okai vannak annak, hogy hamarabb sújtsuk a gyereket a buktatással, az évismétléssel, a leosztályozással, semmint, hogy az oktatás-nevelés módszereinek fejlesztésével elébe menénk a nehézségeknek. Többet érne pl., ha a gyermek jól érezné magát a testnevelés órán vagy az ének órán, ha képességeinek, adottságainak megfelelően fejlődhetne tovább, minthogy egy számban kifejezzük esetleg teljesen igazságtalan értékítéletünket. Szemléleti okok miatt felejtkezünk el arról, hogy az osztályozás eszköz a nevelés folyamatában és nem cél.

Sokáig lehetne a példákat folytatni, a lényeg azonban: ha jól akarjuk végrehajtani a párthatározatot, ha ennek szellemét és tendenciáját akarjuk érvényesíteni a gyakorlati pedagógiában, akkor mindenképp az iskola szellemi erőit kell koncentrálnunk, a pedagógus személyiségét kell nagyobb szerephez juttatnunk.

Mindezzel nem akartam alábecsülni az anyagi fejlesztés fontosságát, szükségességét. Nagyon reméljük, hogy a párthatározat végrehajtása e tekintetben is jobb helyzetet teremt iskoláink életében. Nagy baj lenne azonban, ha ezt megelőzően és ezzel együtt nem bontakozna ki és nem hatna több eredményességgel az a szakmai, politikai, erkölcsi hozzáértés és hozzáállás az ifjúság nevelésében, ami nélkül nincs szocialista nevelő iskola még akkor sem, ha a szertárak tömve lennének a legmodernebb felszerelésekkel.

— Miklósvári Sándor

DR. KERÉKGYÁRTÓ IMRE
Budapest

Nevelésünk alanya és tárgya: az ifjúság

Kölykök ezek,
nem ellenségeid.
Huszadik század
hallod?

segíts hát!
(*Jevtusenko*)

1. LENIN tanította, hogy az ifjúság szükségszerűen másképpen szemléli, értékeli a jelenségeket, másképpen, más formában közeledik a szocializmushoz is, mint apái, mert *más történeti viszonyok* hatósugarában él és nevelkedik. Előbbi pályalélektani tanulmányainkban megvizsgáltuk, hogy korunkban megváltozott a pedagógusfogalom tartalma (MK. 1972. 5. sz.), szükségszerűen változtak a pedagógusok hatóképességének titkai (MK. 1973. 1. sz.) is, most azt szeretnénk vizsgálódá-